

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 12.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік II.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ
місячно 2,400.000.
В Америці річно 4 доларя.

АДРЕСА:

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ
місячно рівновартість 12 кор. чес.
одно число 1 60 кч.

Зрадників бють!

Що пишуть наші люди з Франції?

Мордують зрадників.

З міста Пірмасенсу в Німеччині доносять: 12. лютого о год. 11 ій перед полуднем перед державним будинком, в якому радили сепаратисти зібралися великі маси народу і домагалися від сепаратистів, що би вони вийшли на вулицю. Сепаратисти забарикадувалися в будинку. До вечера товпи облягали будинок. Вечером повели наступ, але через барикади не могли нічого вдіяти. Тоді облягли бензиною будинок, який зачав горіти. В наслідок цього сепаратисти вийшли з будинку і попали в руки товпи. Майже всіх їх товпа вимордувала, між ними і правительственного комісара Швааба. Будинок згорів.

Перед європейською конференцією.

Нова європейська конференція, яку задумус скликати Мек Доналд малаб радити ось над чим: 1) уділити Німцям мораторію на 2½ року. 2) Англія уділить Франції 20-літню мораторію для сплачення її довгів в Англії.

Вальоризаційний франк на 13. 14. 15. 16. II. 1,800.000.

Франк тютюневий від 11. II. до 17. II. 1,840.000.

Франк залізничний і поchtовий від 1—15. лютого 1,900.000.

Велика снігова катастрофа в Австрії.

Лявіна величезних розмірів заспала перезджаючий поїзд. Майже всі люди погинули.

В імени Річпосполитої Польської!

Суд окружний карний, яко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної прокуратурі, що зміст часописи „Новий Час“ число 7. з дня 3. січня 1924. року в артикулі під заголовком: 1) „Зачиннаймо боротьбу з хрунівством“ в ціло-сти. 2) „Отруя“ в уступі кінцевім від слів: бо тільки здорові до кінця; 3) „Як наша земля стала ненашею“ в уступі поміж словами: приходу тут а: влади; 4) „Листи з Канади“ в уступах поміж словами: Товариші а: Зі Львова; 6) народу а: Ми зіїхлися; 5) „Хто є український громадянин?“ в уступі поміж словами: становище а: обовязок; 6) „Недаймо себе видпекувати“ в уступі поміж словами: мільонів а: Так то свинарі; містить в собі єство ад 1)

злочину виступку з § 302 зак. кар. ад 2) 5) злочину з § 65 а з. к. ад 6) виступ з § 300 з. к. узнав доконану в дни 29-ого січня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвчальному редакторови тої часописи, що би це рішення помістив безплатно в найблищому числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862. Д. л. д. Ч. 6. ех 1863. а іменно засудження за переступство на гривну до Мп. 4,000.000. Львів, дня 1. лютого 1924.

(Підпис нечиткий).

А вони мовчать...

Від довшого часу український посольський клуб переживає внутрішню кризу. Частина послів, та що належить до соціал-демократичної партії ухвалила, як ми вже писали, виступити з українського клубу і утворити свій власний, соціалістичний. Пізніше розійшлася вістка, що з приводу арештів соціалістів і зліквідування У. С. Д. партії ті послы закинули свій попередній плян і покищо остали в клубі. А ще новіша пльотка побачила світло денне, а саме, що соціалісти між собою посварилися та що лише трох послів виступило з клубу.

Про відносини на вел. Україні маємо неточні відомості завдяки кордонам, які нас ділять. Про Американських Українців маємо спізнені вістки, бо часописи йдуть дуже довго, а Українці покищо телеграфів не уживають. Але, чому українське громадянство не має ніяких відомостей про своїх таки послів, — це загадка, яку годі розв'язати і найспритнішому письменні.

Чутки звучать, що соціалістичні послы виступають з клубу. Отже дотепер творили вони в клубі меншість. Бо якби вони були в більшості, тоді не виступали б з клубу, а викинули б з него тамтих других. Значить більшість творять несоціалісти, націонали. Чи читали ми в якійнебудь українській газеті хоч напів міродайний голос більшості українського клубу про внутрішню

кризу та про те, як і що думає та більшість робити? На жаль ніде ні словечка. Послы соціалісти інформували свою громаду через свої соціалістичні газети (Вперед, Землю і Волю і Селянську Долю — всі вони тепер закриті польською поліцією) і вироблювали відповідну опінію. Треба признати, що вони перші проломили практично сокальський кордон і між Волиняками і Галичанами їхнього табору різниці затиралися. До цього була у них добра воля і охота. А чи є така у національної частини посольського клубу? Житте само дає відповідь. Співпраця обмежується до внесення інтерпеляцій в соймі в „галицьких“ справах, до кількох віч уряджених в Галиччині і на тім кінчиться.

Останній факт, а саме, що про кризу в клубі з національної сторони не було ніякого освітлення насуває на думку два здогади. Або українські національні послы не знаходять на території ні одної групи, з якою вони могли б співпрацювати та ніодного часопису, через який могли б вони інформувати громадянство, або — вони взагалі не ведуть ніякої плянної політики.

Перше припущення нестійне. Є групи в Галиччині, з якими українським національним послам може бути по дорозі. А вже напевно є преса, через яку ті послы можуть інформувати громадянство про свою

працю і свої наміри. Остас хіба друге припущення. Може є й яка третя причина, про яку ми не знаємо? Голос за шановними послами.

На поміч вазням!

Знова сотки українських громадян опинилися в тюрмах. Це вистарчить, щоби звернутися до наших громадян з зазивом: Присилайте гроші на удержання наших політичних вазнів! Всі засоби вичерпалися, Комітет грошей немає, а вазням треба дати їсти. Комітет просить, щоби поблизькі села привезли місто грошей харчі, а то: бульбу, муку, крупи, масло, яйця, сир, і т. д. до кухні для політичних вазнів в Народнім Домі, вул. Рутовського ч 22., 1. поверх.

Гроші слати на адресу: Т-во „Дністер“, Руська 20, або Краєвий Союз Кредитовий, Ринок 10., з зазначенням: Для політичних вазнів.

Поневолений народ, який зуміє поставити на ноги своє шкільництво — дістане в свої руки ключі від своєї вітчизни.

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

Клопіт з реклямами.

Недавно вразила мене до глибини душі одна нещаслива подія, нещасте, якого жертвою впав один з моїх найкращих друзів-поетів. (Думаю, що по тім всім, що йому приключилося, а що ясно доказує, що у нього серце й чуття взяло верх над крихіткою людського розуму, — по тім усім він тим більше заслуговує на ім'я поета.) Коли хто перебув або відчув таке горе, як ось я з приводу... але що тут довго розводитися! Зачну з початку а зглядно від — середини.

Від кількох тижнів дивував мене один факт, — що я втратив свого приятеля Івана Дуренка з очей, — ба навіть про нього пропав усякий слух. Успокоївся я щойно вчора, коли случайно довідався, що мій приятель тими днями оженився! Думаю собі — і я мав жінку, то знаю, що в перших днях по слюбі мало нас цікавить зовнішній світ... — Але по деякім роз-

думуванню мене знову огорнув неспокій, бо щось тут мені видалося неприродним.

Мій приятель не женився ще з наміром самовбійства, а тим більше далеко йому було до жєнячки (коли звичайно зважимо ту обставину, що весь рід Дуренків і інших поетів зовсім слушно уважає це друге за гірше від першого).

Не хочачи довше мучитися тим неспокоєм, я рішив відвідати свого друга і на місці дізнатися про все.

З биттем серця застукав я до дверей кімнати мого Івана і почувши якийсь здушений голос: „Увійдіть!“, що радше подавало на „чого вам треба“ — я увійшов. Мій приятель, що саме почав щось писати на клаптику паперу, схопився і сказав з нетаєною пільгою:

— Ну, нарешті! Добре, що ти прийшов! Сідай — почувши дещо цікавого.

Коли я привитався з ним і цікаво оглянувся, начеби шукав іще одної особи, той рух очей доглянув мій приятель і сказав:

— Нема нікого! Нема й моєї жінки, про яку ти певно вже чув. Була отсе в мене усього два дні і — пішла нині до батьків. Але краще вислухай все, по порядку.

— Говори! — кажу нетерпеливо — і він почав:

— Усе нещасте почалося з реклям. З простих газетних реклям виросла вся моя недоля. Як знаєш, я вже давніше почав укладати для купців газетні реклями віршом і прозою — і через те й з тобою мав нераз суперечку з тобою, -- що волиш примирати з голоду, ніж „продаватися“. Але тепер признаю тобі рачію, не так може з принципу — як через ту пригоду, яка мене стрінула, а яку ти, впоминаючи мене, наче прочув інтуїційно.

Якось перед святами я мав такий навал роботи із замовленими реклямами, що просто голова ходором ходила. А коли сяк так був уже з ними готовий — два дні перед Різдом — приходить до мене у вечері ще трьох людей, один купець кольоніяльних товарів, другий від мануфактури, а третій

Виплата військових причинків.

Польські часописи доносять, що в короткому часі мають виплачувати військові причинки родинам тих резервістів, які були покликані на військові вправи ще в осіні минулого року. Для цієї цілі воевідства переказали своїм старіствам більші грошові суми а ці мають переслати гроші для виплати поодиноким громадам.

Отцей спосіб виплачування військових причинків виглядає трохи на кпини. Родини, які дістануть ці військові причинки не будуть мали з них великої потіхи. Колиб ці гроші були виплачені в осіні минулого року, то булаби з них якась користь а тепер годі буде купити за них одну корбочку сірників.

Не пораз перший поступає в цей спо-

сіб польська держава та її органи. Вона ухвалює військові причинки але рівночасно їх або не виплачує або призначає до виплати шойно тоді, коли польська марка не представляє ні одної 20 часті цієї вартості, яку она мала перед пів роком. І коли громадяни Польщі, які не могли заплатити державних податків, приневолені платити за це кару в формі вальоризації, то держава в тім самім часі платить належні її громадянам підмоги о пів року пізніше без ніякої вальоризації ні відшкодування з великою кривдою для інтересованих.

Цему поступованню нема початку і не буде кінця.

ЕФІЯЛЬТИ.

На малу Грецію сунула велика перська навала. Перський король Ксеркс вів свої нечисленні полчища, зібрані на великім просторі своєї держави, щоби ними підбити закоханих у свободі Греків. А був тільки один провал, вузький провал у горах, яким можна було дістатися з північної сторони до Греції, — той провал звався Термопілі. Легко там було спинити ворога, бо не треба було великої сили, щоби стримати і найбільшу армію. Тули то й вислали Греки відділ війська під проводом спартанського короля Леоніда.

Чорною хмарою надсунули Перси і застали в Термопілях Лео-

ніда на чолі 300 Спартанців, що стояли на сторожі грецької волі.

Почався бій.

І як не кидались Перси, як не хотіли перемогти масою і насилою — горстка Спартан стояла як мур.

Посилає Ксеркс послів до Леоніда.

— Здай мені, каже, оруже бо і так не встоїш проти мене.

А Леонід, повний віри в свою силу, відповів:

— Прийди — і візьми собі сам!

І не було більше ніякого говорення. Лишалось Персам добути Термопілі силою, бо на переговори ніякі Греки не пішли.

Довго боролися. Перси, що наступали масами, покотом лягали від грецьких стріл. А Греки держалися і держалися.

Але, що то? Позаду Греків перське військо. Взяти їх в два огні. Як і звідки не знають Греки, але не здаються. Кров ллється річками.

По триста грецьких трупах перейшли Перси і пішли підбивати під свою кормигу вольні грецькі держави. На ніщо не здалася хоробрість Спартан, ніщо не помогла пролита кров.

Якже це сталося?

Була в горах стежечка, якою можна було обійти Термопілі і зайти ззаду Греків, що були в провалі. І цю стежку показав Персам грецький пастух Ефіяльт. За що? А, може за гроші, може за який інчий подарок — в кождому разі за щось що багато, багато менче варте як воля народу.

Що за страшна річ!

Зусилля цілого народу і кров цілого відділу героїв, те все знівечене одним підлим вчинком одного хама.

Ефіяльт!

Імя всетаки перейшло в історію.

Мабуть за свій підлий вчинок Ефіяльт засуджений судьбою вічно блукати по світу, блукати і намовляти людей до таких же підлих вчинків.

І він блукає. І знаходить таких, що йдуть за його підшептами. А він радіє тоді. Чим більше находити собі подібних тим більше

різник, якому я шойно недавно написав вірш про свіжу солонину.

— Поскладайте нам, пане, святі реклями, але наскрізь оригінальні, щоби впали й дурному в око! — каже купчик від перцю за всіх трьох.

— О, той пан потрафить! — каже різник, а звертаючися до мене, продовжає: — Я поручив вас отсим двом панам, але сам я прийшов в справі інчої реклями. Чи не моглиб ви написати мені оголошення —

— Про свиню? Прошу!

— Ні, не про те цим разом — а про мою дочку, яку я охоче видавби вже заміж!

Здивувався я трохи, бо таких поручень доси не мав, але кажу:

— Нічого! Зроблю й це!

Купчики попрощалися зі мною, беручи від мене запевнення, що реклями появляться вже слідуєчого дня в часописах і полишаючи на столі гонорар у золотих франках, вийшли.

Я мав замовлені відвідини, а не хочачи, щоби мене хто застав при-

такім негіднім письменника ремеслі, поспішився вхопив картку паперу і, довіряючи своїй рутині, вшкварив осьтакі на мою думку оригінальні оголошення:

1) „Хочеш, щоби тебе тиждень пекло в горлі і в жолудку — та щоби тобі місяць пашів язик, — купи свіжий перець, сіль і паприку лише у — Юхима Клепки, Ринок 21. — Обслуга моментальна!“

2) Всякі сукна і полотна, що в них і зимою за горячо — дістанете за півдармо лише у — Петра Локтя, вул. Низька 44, III. поверх“.

3) „Молодесенька дівчинка, блондинка, дочка різника, з чуттем і добрим серцем — до набуття. Зголошення під „Мрія“.

Не гаючи часу і будучи певний, що догоджу своїм клієнтам, я поніс реклями до редакцій трьох часописів, лівого, правого і середного напрямку і спокійно очікував гостей.

— Але яке було моє здивування, коли ранним ранком увійшли до мене мої три клієнти і перший купчик сказав:

— Нічого собі — пане — добре,

тільки за односторонне і пересадне...

— Ах, розумію, розумію — я зараз! На завтра зрівноважу пересадні іншими прикметами ваших товарів. — А ви? спитав я „полотняника“.

— Так само — відповів Локоть, — тільки другий поверх.

— Добре, — а ви?

— Бачите, опишіть і мою дочку трохи з інчого боку... Згадайте про її розум, придане і змініть тоту „мрію“. Вона не „мрія“, лише *Марія*.

— Знаю, знаю, будьте спокійні. Завтра буде... З тим вони відійшли, а я зараз таки поніс до газети таке:

1) Хочеш, щоби тебе не пекло в горлі і в жолудку а в інших частях тіла, та щоби тобі не горів язик, — купи несвіжий перець, сіль і паприку — у Юхима Клепки, Ринок 21. — Обслуга повільна!“

2) „Сукна і полотна, що в них і в літі за холодно, дістанете не дуже дорого — у Петра Локтя, вул. Низька 44, II. (другий!) поверх!“

радіс. Бо він не самотній. Він має кому передати своє ім'я, він має своїх духових дітей.

Ефіяльті!

Скільки їх тепер на землі! Як дуже вони розплодились! Хіба ви їх не бачите?

Вони на услугах ваших ворогів. Вони показують їм тайну стежечку, щоб ті зайшли вам ззаду, щоб взяли вас у два вогні, вирізали вас в пень, вас оборонців того, що найдорожче у вашого народу: волі і честі, — а потім щоби поставили на свободі, якої ви боронили, свою важку ногу. Так, вони показують ту стежку.

За що?

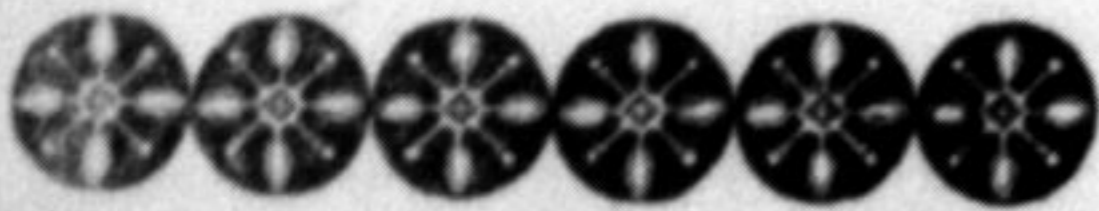
Га, за безвартісні дипломи, може за гроші, може... чи я знаю за що.

Яка різниця впрочім?

Факт є, що показують.

І факт, що перейдуть в історію нашого народу, так перейдуть в історію, стануть побіч тих, що гинули на Маківці, на Лисоні, під Конюхами, над Стрипою, по широким степах України за її волю, — стануть безсмертні, як їх далекий грецький пращур побіч Леоніда і триста Спартан, — безсмертні із тим самим незмінним ім'ям:

Ефіяльті!

3) „Підстаркувата дівчинка, шатинка, дочка горожанина, — з амбіцією, розумом і з приданим до *женячки*.“ Зголошення під „Марія.“

Другого ранку прибігають до мене знову всі три інтересовані і тицькають мені свіжі газети під ніс, докоряючи:

— Алеж пане, ви хіба жартуєте з нами — вчора одна пересада, нині друга суперечність, — змініть будь ласка — на щось посередне! Думаю, що це вам повторять і другі панове!

— Так — так — так, — заквакали за купчиком мануфактурник і різник. — Не підходить ні одно ні друге, візьміть щось посередне!

— Посередне? Добре! Завтра появиться посередне і оригінальне!

Клієнти пішли а я вже з острахом сів і думав, що мені тим разом писати. А! — думаю собі — *ні те, ні це, по середині!* Добре, то буде оригінальне і правдиве! — І другого дня у *святочних числах* газет я читав без ніякого злого прочуття такі твори свого духа:

1) „*Ні пече, — ні непече, ні пашисть — ні непашить* горло, жолу-

Коли треба перевести яку важку операцію, лікарі засипляють звичайно людину або знечують якимсь средством ту частину тіла, що має бути оперована, щоб не було чути болю.

Недавно отце американський лікар з Чикаго др. Шаерсон робив проби з новим таким знечуючим средством. Є ним ніщо інше, як... музика.

Мав він оперувати одну жінку, хору на якусь недугу ока. Не міг дати місцевого знечуючого средства, бо від нього розширюється очна зінниця, а це булоб невідповідне для операції. Щоби всетаки якось собі порадити, лікар рішився зробити пробу з музикою, бо знав, що хора

дуже любить музику. Коли все було готове до операції, яка мала бути болюча, лікар дав знак запрошеному музикови і цей заграв на скрипці одну мьелодію, потім другу і так дальше вибираючи твори великих музиків світа. Операція поступала щасливо вперед. Коли оператор спитав хору, чи чує вона біль, вона відповіла:

— Ні, не чую. Музика така гарна.

Операція тревала пів години. По її скінченню око заплъстеровано й забандажовано і хора сіла й усміхнулася.

Лікарі уважають, що музики можна вживати як знечуючого средства при операціях.

З життя Станиславівщини.

Освітні змагання сільських читалень нашого повіту заставили вкінці Виділ тутешньої філії „Просвіти“ до діла. Дня 2. лютого відбулась за його почином просвітна анкета при участі доброї сотки представників повітового центра і сіл. Вислухавши основного реферату проф. Лісікевича доповненого ще й річевою промовою д-ра Когута покликали збори до життя постійну просвітну комісію, якої завданням буде кермувати усею культурною роботою в повіті.

Другою відрадною появою був „Перший український ярмарок в Станиславові устроєний в днях 2 і 3. лютого на дохід ремісничо-про-

мислової бурси. Взяло в ній участь 19 фірм. Ярмарок причинився сильно до піднесення національної амбіції серед гостей. Показується, що ми можемо сміло ставати до конкуренції з чужими фірмами нашого міста. При вступі на виставову салю діставали гості спеціально на сю ціль зладжений календарик. На його початку подав комітет три статейки які дуже популярно, а вичерпуючо вщиплюють в читачів клич: „свій до свого“! При кінці подається там опис українських фірм і вільних заводів в Станиславові. Це подумано дуже доцільно. Побажатиб лише, щоби ту частину календарика видав комітет ще раз

док і язик від *свіжого ні несвіжого* перцю, соли і паприки у — Юхима Клепки, Ринок 21. Обслуга ні моментальна — ні повільна.“

2) „Сукна і полотна, що в них *зимом не тепло а літом не холодно*, дістанете ні дешево ні дорого у — Петра Локтя, ул. Низька 44, *ні другий ні третій* поверх!“

А вже найбільше оригінальним видалося мені:

3) Ні молода ні стара, ні бльондинка ні шатинка, *без чуття і серця* але зате й *без амбіції і розуму*, з приданим і не з приданим, *ні до набуття, ні до женячки*, ні „мрія“ ні „Марія“ — а Марина Кишка, дочка ні різника ні горожанина Валєнтого Кишки, поручається пам'яті кандидатів до женитьби.“

Не сподівався я, що за хвилину ті реклями впадуть на мене в виді важких слів, які готові були перемінитися леда хвиля в діло, колиби я як останній ратунок не взяв своєї освідчини, що беру собі Марину за жену!

Так! Третього ранку впали до мене всі три покривджені з пали-

цями і з Мариною і закричали в один голос:

— Ви нас обидили! Ви нас осмішили! Ви зіпсували долю невинної дівчини! Гиньте, розбишако!...

Не далеко було вже до того щоби грозьба стала ділом, але як кажу — я згодився сам ожєнитися з „посередною“ Мариною. На третій день свят ми взяли слюб. Та це все булоби ще пів біди, але представ собі друже — що та жінка вповні погоджується з образом Марини з моєї останньої реклями!

Я подав другови руку на знак співчуття і вийшов, не говорячи ні слова. Я й дрібку не сумніваюся, що він бідака зсунувся з глуздів через ті реклями, а доказом того є хочби останні три нісенітничі. Одначе — не смійтеся — я ще маю надію, що та Марина приведе його до свідомости його глупоти — а всяка свідомість, хочби навіть свідомість глупоти, є вже розумом!... Ждїм! Але на всякий випадок: Поети! Не пишїть реклям про перещ, хіба лише *реклями про твори ваших приятелів!*

друком на одній стороні аркуша і розкинув масово по селах. Щойно годі можна буде серйозно надіятись, що клич: „свій до свого“ стане на Підгір'ю ділом. Для цікавих додаю, що список містить 90 адрес тутешніх українських фірм.

Цей ярмарок є помислом малого гуртка інтелігентної молоді, яка вернула вже із скитальства та тепер ділом засвідчує, що правду говорить наша приповідка: Нема нічого злого, що не вийшло б на добро.

Другою, — а беручи хронологічно, то першою — заслугою того ж гуртка молоді є сконцентрованне торгівлі молочарськими виробами. По двох місяцях праці здобули вони рекорд між аналогічними українськими Спілками судячи по грошовому обороті.

Зачуваємо, що ці імпульсивні одиниці мріють ще про сільсько-господарську виставу. — Щастя Боже!

Не так списується молодь, що не зазнала гіркої хліба еміграції.

(Очевидно і тут є виїмки). Вона лише завзято бавиться. А цілий дотеп висилує на костюмові теми та аранжерські. При тім не зражується і невдачами. Хто з цього цілого подвигу винесе реальний хосен? — І що сказали б на це Німці, котрі на цей рік виреклися всяких забав?

Темною хмарою повіяло з української, чи там вже зараз „руської“ гімназії. Що правда, що піврічна масакра тутешньої шкільної молоді — це в Станиславові не новина, але цього року учительський збір перевищив сам себе. Є кляси, де начислите 86 пров. двійок!

Другою відемною чертою тутешніх педагогів, це ультра — льояльна маніфестація товариського жалю по „невіджалованій втраті“ покійного польського катехита П. гімназії кс. Яроньчика*). Своя річ, масстат смерті має свої окремішні вимоги, алеж сьогоднішнє любе время повинно теж і до нашого громадянства поставити свої окремішні вимоги.

Я.

*) При участі гімназійного хору.

Закрили „Медичну Громаду“.

Дня 11. лютого о год. 4 ій по полудні польська поліція привівши з собою арештованого вже голову „Медичної Громади“ студ. Коцюбу запечатала домівку „Медичної Громади“ при вул. Бляхарській. Пан Кайдан заявив, що „супроти зліквідування українського університету. безпотрібним є існування такого товариства. На — поцшене — можемо висказати надію, що ліквідація українського університету ще не скінчена, а закінчиться хіба тоді,

В тім часі, як запечатувано домівку, відбувалися на „Бесіді“ загальні збори „Медичної Громади“ очевидно при участі комісара поліції. Вибрано новий Виділ (головою остав і надаліше студ. Коцюба), який переняв в спадщині... запечатану домівку.

Та йде весна, а з нею і зелені парки можуть стати домівкою для українських студентів

Нищення українських шкіл.

Від часу, коли Пяст пібрався з Хієною і обняли владу в Польщі, „гієнські“ інструкції п. Прушинського в справі нищення українського шкільництва найшли ревних виконавців в особах ріжних повітових кашиків. Для прикладу возьмім Підгаєччину. Це царство всяких Жичивських, Купецких і Вітків. При помочи властимущих почалася фабрикація ухвал рад громадських що до переміни викладавчої мови української на польську. Що до тих мнених ухвал відомо загально, що на бюрку старостинського урядника били вийти печатки, бо цього від них жадано, не знаючи зовсім, на що вони бють, а деякі

як п. Базилі Дідуник вийт з Котузова твердить, що йому говорено, що на це, щоби школа остала такою, якою була до війни.

І ось на таких фальсифікатах (ухвал рад громадських) опираються зарядження п. куратора Собіньського, якими касує українські школи в Завалові, Шумлянах і Заставцях, а на підставі яких скасує вкоротці і в много інших громадах. Ось зразок:

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego L. 37536.I. O. S. Zastawce ad Hołhocze Organizacja 2-kl. szkoły z polskim językiem nauczania. Lwów, 13. grudnia 1923. Do Rady Szkolnej Powiatowej w Podhajcach.

Załatwiając sprawozdanie z dnia 17 listopada 1923 L. 2430/23. Kuratorjum O. S. L. postanowiło zwinąć istniejącą w Zastawcach ad Hołhocze na podstawie orzeczenia reorganizacyjnego z dnia 8. listopada 1909 L. 59340.I. b jednoklasową publiczną szkołę powszechną z językiem wykładowym ruskim, oraz istniejącą tam na podstawie orzeczenia reorganizacyjnego z dnia 8. czerwca 1920 L. 1778/II. jednoklasową szkołą publiczną powszechną z polskim językiem wykładowym i natomiast zorganizować w tej gminie dwuklasową szkołę powszechną z językiem polskim wykładowym od dnia 1. lutego 1924. Zarazem zaś stwierdza Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego na podstawie art. 2 ustawy z 22. czerwca 1867 Dz. U. Kr. Nr. 13 uchwałę Rady gminnej w Zastawcach ad Hołhocze z dnia 2. sierpnia 1923, mocą której postanowiono, że językiem wykładowym w szkole powszechnej w Zastawcach ma być język polski, zaś język ruski będzie obowiązkowym przedmiotem nauczania. Za Kuratora: Sobiński.

Против тов. Олексі Яворського ведеться слідство; закидують йому, що на вічу в Завалові реферуючи справу нашого приватного шкільництва мав сказати, що „нам порабовано наші школи“. А як же назвати цю „культурну“ роботу п. Прушинських, Собіньських і Вітків?

Obserwator.

Комунікати „Рідної Школи“.

Вп. Жертводавців на „Рідну Школу“ просимо пересилати чеками У. П. Т. лише значніші квоти. Тепер кождий чек коштує Головну Управу УПТ, приблизно 100.000 мп. Отже коли хтось з Вп. Жертводавців присилає чеком 20.000 мп. — якто недавно лучилося — то цим не помагає але несвідомо вводить товариству. В цьому випадку Т-во доплатило до цієї жертви 80.000 мп. Тому під теперішню пору прохасмо пересилати чеками жертви почавши бодай від 2-ох (двох) мільонів мп. — УПТ. Секція „Рідна Школа“.

Оголошення жертв на „Рідну Школу“. Чимало Вп. жертводавців (поодиноких товариств і громад) жадають безпovolочно оголошення по часописах жертв з коляди на „Рідну Школу“. — З огляду на те що з громад все ще надсилають жертви з нагоди коляди, ми зіставлення можемо зробити пізніше. — Зіставлення оголошувати мемо сумаричне, бо поодинокі оголошення в часописах коштують тепер непропорціонально високо (приблизно 1 мільон за сантиметр на остатній сторінці) — Думаємо що Вп. Жертводавці будуть вирозумілі та не жадати муть, щоби велика частина їх жертв замість на наше приватне шкільництво, пішла на подібні оголошення по часописах. — УПТ. Секція „Рідна Школа“.

ОГЛЯД СЕГОНІШНІХ ПОДІЙ.

Мек Доналд говорить.

Дня 12. лютого Мек Доналд виголосив велику промову при отворенні англійського парламенту. Значив він, що Англія в відношенні до Росії зачинає новий том історії, замикаючи попередній том якнайскорше. Рішення визнати Росію наступило за повною згодою усіх міністрів.

В відношенні до Франції но-

вий уряд буде вести таку політику, яка доведе до тісної співпраці обох держав в напрямі упорядкування відносин в Європі (щоби нас дальше тримати в ярмі!) — Німці і Росія на думку Мек Доналда повинні вступити до Ліги Народів. Теперішній англійський уряд, заявив прем'єр, уступить лише тоді, як буде мати менчість в парламенті.

Не стало Леніна...

З Москви доносять, що там раз по раз вибухають заворушення. Товпи ходять по вулицях, розбивають склепи і рабують людей. Уряд підириняв проти того острі средства. Вулицями їздять панцирні автомобілі і ходять сильні відділи війська.

Поширилася вістка, що Троцький приїхав з Кавказу до Орла і

там на спілку з Буденним заложив головну квартиру армії. Тугачевский, один з командантів армії получився з Троцьким. Розпоряджає та трійка п'ятьома корпусами війська. Отже Троцький став на чолі опозиції, проти теперішнього уряду. Якщо це все правда, то совіти переживають сильну кризу, яка може скінчитися для них дуже сумно.

Німецький уряд валиться?

На 20. лютого скликано німецький парламент. При усталюванні денного порядку між поодинокими

партіями прийшло до порозуміння. Сподіються, що наслідком того німецький уряд впаде.

І Пуанкаре іде в дубину?

Газети доносять, що президент французької республіки Мільран зажадав від Пуанкаре, щоби він усту-

пив. На його місце має прийти Клемансо.

Бенеш

виголосив в чеськім парламенті велику промову, в якій зазначив, що Чехія все буде стремити до вдержання мира в Європі. Не піде вона

ані на дорогу большевиків ані Мусолінього. Бо ні большевизм ні реакція нічого не потраплять збудувати.

„Jakie narzeczce“?

Відомий є жарт блазна польського короля Станьчика, який на запит короля: з якого фаху найбільше людей у світі, відповів, що найбільше лікарів. А коли король не повірив, він йому доказав. Підв'язав собі щоку, якби його боліли зуби і пішов у місто. Всі його знали, тож кождий питав його, чому підв'язався а одержавши відповідь, радив що робити на біль зубів. А Станьчик всіх записував і вечером приніс королеві довжезний список лікарів.

Та сьогодні, здається, відносини змінилися. Не лікарів найбільше, а лінгвістів, себто знагоків мов. Колись дослідами над мовами займалися научні академії, великі вчені, а сьогодні перший ліпший „функціонаріюш поліції паньствовай“ видає свій суд про мову, рішає про її самостійність чи несамостійність, ділить на наріччя чи гвірки.

Бідна та українська мова! Хто її вже не чіплявся!

По різних означеннях, класифікаціях і поділах що до україн-

ської мови роблених всякими „чиновниками“ від найвищих аж до найнищих, — м'ємо тепер ще один цікавий причинок до дослідів над нашою мовою.

В часі останніх арештовань та слідств, комісар поліції ставив такі питання:

— Język ojczysty?

— Українська.

— A jakie narzeczce? Tutejsze czy tamtejsze?

В чім тут річ, про це тільки дотичний комісар знає. Чи одно з видуманих поліцейською маківкою наріччів більше небезпечно для паньства? А котре, цікаво знати.

Священники -- а маєтковий податок.

З різних сторін приходять до нас звіти, як мають священники виповнювати зізнання для маєткового податку, тому подасмо тут можности докладні інформації. При тім зауважуємо, що відповідні виконавчі розпорядки ще можуть вийти і змінити теперішній стан.

О тих змінах в своїм часі повідомимо.

Від ерекціональних ґрунтів і будинків не платять духовники податку і тому в тім напрямі не мають складати зізнань. За це обов'язані вони до заплати податку від вартости права ужитковання ерекціональних ґрунтів, а ця вартість зависима від грошевої вартости однорічного ужитку і від віку священника.

В тій цілі належить обчислити вартість однорічного ужитку всіх ґрунтів з днем 1. липня 1923, котру легко узискати через порівнянне її з чиншом платним в тім часі і тій околиці від таких ґрунтів.

Цю однорічну вартість належить помножити:

при віку священника	від	до літ	через
25	...	35	16
35	...	45	14
45	...	55	12
55	...	65	8 ^{1/2}
65	...	75	5
75	...	80	3
понад 80 літ	через		2

Узискана в цей спосіб квота буде представляти вартість права ужитковання ерекціональних ґрунтів і належить її вписати на карті D в другій її половині (маєткові права).

Надто платять священники податок від вартости живого і мертвого інвентаря, а цю вартість усталюється після вартости самого ерекціонального ґрунту.

В тій цілі належить виповнити

карту А. (грунтова посілість) і в ній подати подрібно вартість всіх ерекціональних ґрунтів роблячи увагу, що карту цю виконують тільки для обчислення інвентаря. Від узисканої в цей спосіб суми належить під буквою а) цієї карти платити 10 проц. вартості ерекціонального ґрунту, як вартість інвентаря. На долині перечеркнуті слова — „Ogólna wartość posiadłości gruntowej“ і вписати слова: „вартість живого і мертвого інвентаря“ і дописати узискану суму.

Суму узискану як вартість ужитковання з карти D. вписати в зізнанню о мастку в рубриці D. а вартість інвентаря в рубриці А.

Від урядження, предметів особистого ужитку, ґрунтів і домів, що становлять приватну власність духовників, складають они зізнання як всі інші платники. С. Ш.

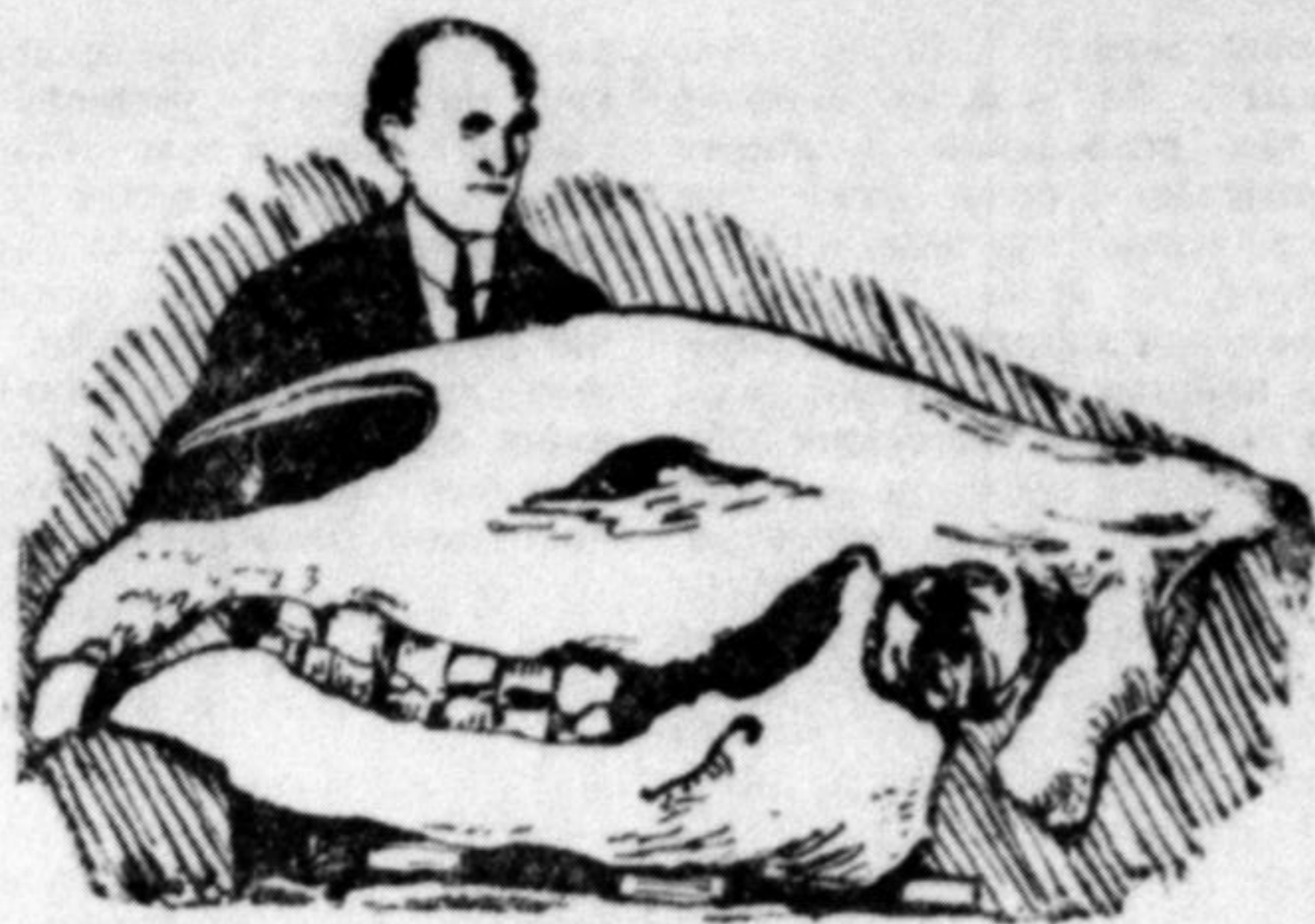

Польська лісова господарка.

В містечку Бірчі існує лісова деревна спілка, яка виарендувала державні ліси. Ця спілка була зобов'язана доставляти селянам дерева на відбудову. В дійсності вона цього не робила. Підплатила вона польського інспектора лісового Бервіда сумою 14 мільйонів Мп. та спричинила, що цей інспектор замкнув ліси для селян і цим способом позбавила їх дерева. Справа стала голосною так, що про неї заговорив польський часопис „Курер людски“, закидаючи старості в Добромилі Данельєви, що він терпить таку господарку в державних лісах. Добромильський староста, цим дуже обидився та заскаржив редактора згаданого часопису за обиду. На розправі так випрали честь пана добромильського старости, що редактора, якого він запізвав до суду зовсім звільнили.

Цим способом сам польський суд признав, що в державних лісах іде рабівнича господарка та що місто видавати дерево для селян на відбудову, дерево це вивозять всякі польські спекулянти за границю. І на це не вдіє нічого суд польський. Як бувало так буде і далше!

Ширіть „Новий Час“!

Час від часу виконується в різних місцевостях кости всяких передпотопових звірів — великанів. Недавно знайдено на пустині Гобі, в середній Азії чашку такого передпотопового звіря. Про величину можна судити порівнявши її з постаттю директора одного з американських музеїв, що її знайшов.

Що пишуть наші люди з Франції.

Від одного з наших передплатників, який виїхав на роботи до Франції дістали ми листа, в якому він пише таке:

„Я приїхав до Франції на кошт хлібодавця за посередництвом державного бюро при вул. Кармеліцкій ч. 4. у Львові. Раджу однак всім, хто ще вибиравсяби до Франції, щоби конечно їхав на свій власний кошт. Наколи ніяк не мігби виїхати на свій кошт, то нехай не робить умови на рік, лише на 3 місяці. Бо нас всіх законтракованих занадто використовують і то як польські

бюра так і Французи — працюдави“.

Н. Ж.

Від Редакції.

Хто з наших читачів бажавби довідатися ближче про відносини у Франції, нехай напише до нас, а ми через наших передплатників у Франції постарасмося такі інформації зібрати. Хто звертавсяби до нас в тій справі, то хай залучить в листі марок поштових на 900.000 Мп. (Почта до Франції коштує 600.000, відповідь питаючому 200.000 і 100.000 Мп. листовий папір).

Нема то як Вітос!

Вітос і хлоп і міністер і пан в одній особі. Хлоп, бо ходить без краватки, міністер бо його таким зробили, а пан, бо сам себе таким зробив. Не дармував він за Польщі бо на старі літа зібрав собі гарний масточок. За Австрії мав він кілька

десять моргів землі і жінку. А тепер як пишуть газети продав свій масток в Вержхославіцах і уділи в різних товариствах за... 50 мільйонів долярів. От бувби на „skarbu Państwa“, гарний грейцар!

В Тернополі розв'язують український прив. дівочий семінар?

Ідучи послідовно по лінії винищення українських шкіл, не забули „культурні“ сусіди й про Тернопіль, де й без цього культурно-освітня нива лежить майже облоєм. Минувшої осені, власти мали благородний намір розв'язати приватний дівочий семінар.

Українські місцеві покликані

чинники виснажили остаточно, після нечислимих прохань і поїздок по всіх закутинах держави, що ласкаво дозволено продовжати науку.

Треба було подбати для цього семінара о право прилюдности; знова прохання і поїздки по різних установах і їх „некомпетентних“ диги тажах, аж врешті тернопільсь-

кий воєвода заявив: „róbcie sobie co chcecie“, бо мовляв, семінар буде й так розв'язаний з кінцем цього шкільного року, отже тим самим, про право прилюдности не може бути й мови. Професори цього семінара зійшлися на конференцію і найшли дуже гарний вихід з цього положення, міркуючи собі, що п'ятого курсу семінара не буде, отже учениці четвертого курсу повинні старатися перейти до других семінарів українських. Семінар же тернопільський може існувати далі, коли самі учениці згодні ходити туди, так собі — для самого знання. Представлено ученицям таке положення та подякували їм (не всі)

за хліб і сіль. Тепер ходить на науку по дев'ять учениць на курс і більше плачуть чим вчаться. Решта вписується до місцевих польських семінарів, очевидно на один курс нище. Про перепони при припиненню нема що й згадувати, слід лишень замітити, що вимагають навіть зміни прізвища. Наші професори твердять знова, що український приватний семінар не розв'язується.

Може хтось з зацікавлених забере в цій справі голос, бо діти плачуть за рідною школою,

Громадянин.

Таємнича монахиня.

В окопах у одного англійського полковника на французькому фронті явилася вночі молода монахиня. Розбуджений полковник запитав остро, що вона робить в таку пору в окопах. Зразу монахиня не відповіла нічого, а по хвилині сказала тихим голосом, що війна ще довго протягнеться, що Англія і Франція переможуть, але заключений по війні мир не принесе людськості дійсного спокою. По цих словах зникла. Полковник вийшов за нею, але в нічній темноті нічого не замітив.

На другий день досвітком пішов до монастиря, що находився кілька кілометрів за окопами. В монастирі насварив остро ігуменшу і заявив, що прожене їх усіх з монастиря, якщо ще раз котра з законниць поважитья прийти до окопів.

Ігуменша, здивована цілою пригодою, скликала всі законниці, щоб полковник пізнав ту, що була у нього в окопах.

Як тільки ввійшов до салі, де були всі зібрані, крикнув, показуючи на портрет, що висів на стіні:

— То та, найдокладніше пізнаю її черти.

— Але ж та сестра вмерла перед 25-ти роками — сказала ігуменша. В монастирі звали її „мала квітка“. Вступила до монастиря в 16 році життя, і вмерла п'ять років після того. Кажуть, що мала силу творити чуда.

Полковник вернув задуманий до окопів. Там довідався, що 10 хвилин після його виходу з окопів, вороже стрільно розбило його криівку в окопах.

Організаційний комітет зах.-української політичної еміграції.

На спільній нараді Ліквідаційної Комісії і Виділу Урядовців б. установ ЗУНР. піднесено думку про потребу окремішної організації західно-української політичної еміграції.

Наслідком цього порозуміння скликали ініціатори ширші збори західно-української політичної еміграції у Відні на 23. січня 1924.

Отсі збори обговоривши сучасне положення нашої еміграції

поста

новили:

1) Ствердити потребу організації західно-української політичної еміграції.

2) Покликати до життя організаційний Комітет зложений з 7 членів, з метою правної і матеріальної помочі для західно-української еміграції, пробуваючої на території Австрійської Республіки.

3) Уповноважити цей Комітет, щоб дав почин до створення Центральної всієї нашої політичної еміграції. Організаційний Комітет вибраний зборами з 23. січня 1924, уконституовався 24. січня ц. р. в отсей

спосіб: д-р Кость Левицький — голова, д-р Р. Перфецький — місто-голова, Гр. Микетей — секретар, Іван Косак — скарбник, А. Крушельницький — контрольор, члени: А. Жук і Гр. Куріца.

В дні 28. січня ц. р. устійнив Організаційний Комітет західно-української політичної еміграції у Відні програму своєї діяльності:

З природи й техніки.

Як людина використовує сили природи?

В одному з попередніх чисел „Нового Часу“ намагались ми пояснити, чому сонце треба вважати джерелом усякого життя на землі. Сонце безупинно висилає нам великанські маси проміння а з ним світло й тепло, і ним або безпосередньо нагріває на землі все, що живе, або дає своє тепло в „переховок“ рослинам, а ми його потім собі відбираємо з магазину у виді вогню.

Отже вогонь — це той найважливіший дар природи, який вона нам дала на те, щоби ми могли по нашій волі використо-

увати її сили. Велику вагу вогню для життя людини зрозуміли вже давно старинні народи й сотворили різні легенди (перекази) про те, як він повстав. Ось так давні Греки оповідали, що Прометей украв богам огонь із неба й приніс його людям на землю; за те боги покарали його так, що прикували його до скелі в кавказьких горах і там щодня прилітає до нього орел і розриває йому печіку; як тільки рана почне гоїтися, орел наново її роздовбує.

В отьому переказі ясно пробивається

а) Дбати про правний захист західно-українських політичних емігрантів в тих державах, в яких вони перебувають за кордоном, передівсім на території Австрійської Республіки.

б) Робити заходи перед інтересованими державами та міжнародними установами в справі повороту наших політичних емігрантів до рідного краю.

в) Старатися про жерела праці, виобразування і пристановища для цих емігрантів.

г) Піднимати діяльність в справі придбання фондів на матеріальну піддержку для потребуючих помочі емігрантів, як безпосередно так і через інші запомогові організації і установи.

д) Дати почин і приступити до оснування Центрального — Західно-українського Еміграційного Комітету в ціли переведення координації діяльності українських організацій, які поставили своїм завданням: допомогу політичним емігрантам з західно-українських земель.

Отся організація західно-української політичної еміграції має обніматися ті особи, котрі з причин політичних або військових опинилися поза своїм краєм, та з причин від них незалежних не можуть повернути до краю.

Комітет міститься в льокалі б. посольства ЗУНР. у Відні VI. Віндмільгассе 15/7.

Письма надсилати на руки голови Комітету: д-р Кость Левицький, Відень VIII. Фльоріянгассе 54/19.

Всі заколядовані гроші негайно переслати на адресу У. П. Т. „Рідна Школа“ у Львові, Ринок ч. 10 II. п., бо навіть малим опізненням спричиняється велику шкоду нашому прив. шкільництву.

те, що заздрі боги не хотіли людям, яких не любили, дати такого неоціненого дару, яким є вогонь.

Зясуємо собі трохи докладніше, який пожиток має людина з вогню. Людина приходить на світ такою безпомічною, що напевно згинулаби в короткому часі, якби її лишити на її власну долю; а й у пізнішому життю вона має за мало сил у собі, щоби своїм тілом поконувати ці всі супротивности, якими обставила її природа.

Першою супротивністю являється — холод. І немовля, і доросла людина вимагає багато-багато тепла; вона зберігає собі його, вживаючи одежі. Але й цього мало; виявилася необхідна потреба жити в захисних хатах, а далі — опалювати ці хати штучно. Ось і тут людина силою своєї думки догадалася, як зарадити тому, що бракує її слабкому тілу.

Після довгих століть і тисячеліть ми дійшли до того, що у фабриках виробляються теплі матерії на вбрання, інженіри-будівничі ставляють нам гарні й теплі доми, а в них маємо штудерні печі, завдяки яким ніколи не мерзнемо. А фабрики опалюються камяним вугіллем, якого є подостатком у лоні матері-землиці.

Забезпечивши собі тепло, людина має ще дальшу журу: як здобувати собі їжу. Дикі звірі рішають це питання просто: нападають менчі сотворіння й пожирають їх; інші звірята зїдають траву й інші рослині плоди, а й дикі люди вдоволяються тими дарами природи, що їх знаходять у полі та в лісі. Одначе того всього людям іще за мало; бож не цілий рік трава зеленіє, а під снігом нема рослин. Тому то вони навчилися магазинувати собі поживу з літа на зиму (це зрештою роблять і деякі звірята), а поза тим навчилися перероблювати земні плоди так, що можуть уживати їх до їдження, коли вони в сирому стані не надаються до того. Ось так навчилися вони із зерна робити муку, а з муки хліб.

Далі переконалися вони, що звіряче мясо стає смачніше й стрawnіше, коли його спекти або зварити; таким чином при допомозі вогню люди вміють придбати собі багато більше поживи, ніж її дає природа в сирому стані.

Серед довгих століть люди призбирали багато досвіду, який передають від роду в рід, щоби їхні нащадки вдруге не робили всіх тих спроб, на які витрачено вже раз так багато сил. Так само показалася необхідна потреба поділити між себе працю, щоби тим успішніше використовувати скарби природи й вести боротьбу з нею. До того треба було всій людськості організуватися, а з того виникла дальша потреба, щоби всі люди, де-б вони не жили, могли порозуміватися. Тому то придумали люди способи, щоби легко переноситися з місця на місце; в давніших часах, коли люди жили ще в пів-дикому, кочовничому стані, вони змінювали місце свого побуту тоді, коли виїди всі овочі з якоїсь околиці, або коли їхні коні випасли усю траву. Тоді вони шкотою та на конях перетаборювалися кудиінде.

Одначе така їзда згодом видалася людям занадто повільною; вони не вдоволювалися, доки не переконалися, що до того можна використати — побіч сили швидких звірів — також силу пари.

Сьогодні на більші віддалі люди пускаються вже тільки паровими поїздами.

Отже й тут сила вогню помагає людям в їхній потребі; під кітлом парової машини горить могутній вогонь, від якого вода перемінюється в пару й порушує цілу машину. Туж саму пару використовують вони також і на те, щоби вводити в рух різні фабрики, в яких втворюються всякі річи, потрібні для життя й вигоди людини.

Що більше: на протязі останнього століття вдалося людям покорити собі

„Новий Час“ „фасує“ гроші.

Бенедиктин граф Галси: Майте діточки цим разом не пруске маркі, але ліри...

Василь Вишиваний: Ширіть унію і моліться за душу Карольця

„Słowo Polskie“: Та już dość tym hajdamakom. I tak już nie możemy sobie z nimi dać rady. Możeby z tego coś na Skarb Państwa oberwać...

ще одну силу природи: електричну силу. Люди вже з давен-давна боялися блискавки й грому; та минуло багато років, заки вони переконалися, що й ту страшну палючу та вбиваючу силу можна запрягти на свою службу.

Витворюють сьогодні ту могутню силу природи при допомозі машин, що

звуться динамо-машинами; вони мусять бути постійно в швидкому рухові, а це стає можливим тільки так, що їх обертають парові машини; їх треба опалювати камяним вугіллем, так що й тут ці магазини соншної сили стають людям у пригоді. (Докінченне буде).

Нищенне освіти.

Ославлений польський міністер скарбу Грабскі видав в порозумню з міністром освіти розпорядок, на основі якого кожний ученик середньої школи (гімназії або школи реальної) має платити що пів року 60 золотих польських за зужитте шкільних матеріялів. Від цієї оплати може бути звільнена тільки десята часть молоді в однім-заведеню, причому обовязані до цієї оплати мають її заплатити на протязі трох місяців. Крім цієї оплати кожний ученик має платити окремо за таблицю, за губку, за крейду а в зимі і за опал.

Не треба додавати, що ці всі розпорядки не можуть ніяк причинятися по поширенню освіти серед найширших кругів громадянства

а з окрема нашого селянства в Польщі. Бо коли взяти, що селянин має двох синів з гімназії і має заплатити за них титулом шкільних оплат біля триста мільонів марок п., піврічно та понести високі кошта прохарчування своїх дітей в м'сті, може зайти таке, що селянин не зможе покрити цих великих видатків та перестане посилати своїх дітей до школи.

А саме до цього стремлять польські міністри, які своїми розпорядками, от як згаданий вище задумують унеможливити нашим селянським дітям користування з науки, мимо цього, що їх батьки складають цілі гори марок п. на всякі звальоризовані податки та інші державні оплати та драчки.

Дописи.

Зарваниця пів. Підгайці. Дня 14. січня ц. р. на Новий Рік відбулися Загальні Збори Читальні „Просвіти“ в Зарваниці. Звіт із цілорічної діяльності виказав, що хоч читальня не стояла на такій висоті, на якій повинна, то всетаки в ній дещо робилося. Великою перешкодою в праці був брак домівки, власної хати. З дуже великою помічю в тім згляді прийшов п. дир. Даньків, який зовсім безінте-

ресовно відступив одну кімнату свого помешкання на читальняну домівку. Це була велика поміч, бо від того часу почалося живіше життя. Члени стали частіше сходитися на гутірки та читання часописів. Мимо того не обійшлося на загальних зборах без деяких закидів уступаючому виділові, який всетаки досить зробив. Найбільша його заслуга в тім, що організував при читальні Комітет-Рідної Школи, що начислює сьогодні 80 членів У. П. Т. Це дійсно велика річ, коли взяти під увагу, що одним з найважливіших теперіш-

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.

Як годувати худобу?

(Далі.)

3. Як худобина вужитковує корм?

Знаряди травлення у худобини мусять так перетворити подану їй поживу, щоби вона через кров дісталася в усі клітинки і тканки тіла та перемінилася там у те, що доконче потрібне для життя худобини і для користі з неї.

Стравні поживні, частини в кормі витворюють у тілі худобини передусім тепло. Худобина огріває, як відомо, повітря серед якого стоїть і що виграє тепло мусить вернути. Як? Іда перемінюється почасти в тілі худобини у свіже тепло. Найбільше тепла витворює в тілі худобини стравлений в їді жир (товщ) бо майже аж півтретя разів тільки, як углеводани або білок*).

Тіло худобини працює. У нутрі ця праця йде на перерібку поживи, круження крові, пережування, працю

* 1 грам жиру витворює тепло в силі 9,4 калорій, 1 грам углеводанів витворює тепло в силі 4,1 калорій, 1 грам білка витворює тепло в силі 4 калорій.

шлунка, на віддих і т. п. Крім цього худобина рухається: наприклад тягне. На все те треба сили. І силу витворює в худобині передусім жир, потім углеводани і на решті білок (2—24 : 1 : 0,94). Коли від дістає тільки поживи, щоби жив і тягнув, тоді одна третина його харчу йде на силу, якою він тягне, друга на силу, потрібну до праці в нутрі тіла а третя витворює потрібне тепло тіла.

Стравлені поживні частки їди витворюють відтак у тілі худобини зворот усього, що це тіло мусить зжити чи виділити з себе а на решті перетравлена їда мусить дати худобині матеріал на прибуток мяса і товщу в її тілі та взагалі на зріст тіла і його знарядів. Мясо худобини (мязи) може витворитися тільки з перетравленого білка. З цього виходить важна наука, що їду худобини, яка вже не може рости, не треба переладувувати такими поживними засобами, у яких багато білка. Коли цей надмір білка (наприклад у вола) не може перемінитися в молоко чи вовну, тоді він без пожитку для худобини відходить

з мочевиною. (Лише худим волам, недокормленим, можна зразу, як годується їх на заріз, давати троха більше білка, бо вони тоді деякий короткий час перетворюють цей білок у мязи). Зате молодникови треба давати білка в їді подостатком. Чим більше вони рухаються, тим краще зужитковують білок у своїй паші на мязи. (Молодник і телята не повинні навіть у зимі застоюватися цілими тижнями, ба й місяцями, у стайні). Коротко кажучи: білок в поживі перетворюється у тілі худобини в мясо, молоко і вовну. Натомість товсті худобина від рстинного жиру (себто товщу в паші) і двічі менше від углеводанів. І з білка може витворитися жир у тілі худобини, але це невластиве, бо і за дороге діло і багато білка відходить тоді марно з мочевиною. Білка має дістати худобина тільки, кілько його треба на мязи чи молоко та вовну. Білок у їді зужитковує худобина найкраще тоді, коли дістає в кормі досить жиру і углеводанів. (Далі буде.)

ніх наших завдань єсть спопуляризуванне клича „В рідній школі — наша будучина“. Загальні Збори були дуже бурливі, що доказує, що загаль зачинає цікавитися справами читальні. По довгих балачках вибрано новий виділ. Те, що головою виділу вибрано місцевого панотця Василя Мельника, а секретарем п. дир. Івана Данькова та іншими членами енергічних людей, як Василя Бухту, Петра Кушніра, Миколу Войтовича, Петра Микитина, Володимира Гулевича, Володимира Геву і Павла Микитина — і єсть запорукою, що читальня буде гарно розвиватися.

Заходом читального виділу призначено колядою в часі свят 12,000.000 марок на Рідну Школу. Дуже це мала сума як на сьогоднішні часи і відносини. Але що зробити, як багатші зарваніцькі громадяни, а таких єсть кілька, не стидалися дати по 50 тисячів. Час-би вже остаточно зрозуміти, що хто дає даток невідповідно великий відносно його майна, то обирає тим тих, що збирають, обирає інституцію, на яку дає, той сам себе осмішує. Маю надію, що ті всі, про яких мова, на будуче поправляться.

Дуже вірадим явищем є заходи нового читального виділу коло будови власного дому. Виділ поробив старання, щоби здобути будівляну площу і ті старання увінчалися успіхом. Значить леди проломані. Тепер тільки далше не опускає рук, а одна з наших національних твердинь стане твердо на кріпких основах. Нам, що з боку з радістю в серцю дивимося на ширю працю, лишається тільки побажати працівникам: Щастя Боже!

О. Б.

Оброшин коло Львова. Колись перше село в околиці. Мало Читальню, „Січ“ взагалі розвивалось дуже гарно. Знищила це все війна, так, що село до грудня 1923 не проявляло жадної діяльності. Люди лишені самі собі, бо місцевий парох о. Николай Левичський, чоловік ста-

рельний, хорий, на відпустці. Та всетаки завдяки ідейним одиницям село почало рухатися. Запрошений приїхав дня 25 грудня 1923. делегат Тов-а „Просвіта“ п. Николай Гнатишак. Сейчас скликано Збори, вибрано виділ. Головою вибрано п. Н. Колая, людину чесну, так, що були всякі дані на підставі котрих можна було думати що Читальня буде дуже гарно розвиватися, тим більше, що члени виділу дуже радо взялися до праці. Число членів котре з початку виносило двайцять кілька поступенно зростало. Одначе не так склалося, як ждалося. Перед самими святами прийшов наказ зі староства щоби читальню замкнути, тому, що в 1921 р. вона не була зареєстрована. І так люди на самі свята опинились без Читальні. На коляду ходили 2 партії, хлопці й дівчата. Хлопці колядували на церков, дівчата на просвітні цілі. З дівчат колядою дуже ревно занялися: Зофія Фігель, Юстина Гураль, Зофія Мазепа, Катерина Островська, Катерина Кулай, Катерина Бордун, Зофія Пристайко, Катерина Гайовська, Катерина Пришляк і Зофія Кузьма. Честь їм за це. З гроший зібраних дівчатами 8,137.000 передано через п. Н. Гнатишака на укр. високі школи. 7,000.000 зіставлено на власні потреби читальні, працю над відновленням котрої евентуально навіть є заложена вже розпочато. Булоб вельми бажаною річю, щоби Оброшин всеціло (Просвіта У. П. Т.) належав до Львова. Місцеві селяни цілком слушно домагаються цього, кажучи, що зі Львовом легше їм зноситися та, що зі Львова скорше хтось приїде чим з Городка. Цєю дорогою подають вони це відповідним чинникам під розвагу.

Принадний.

Громадяни!

60 літ мине цього місяця від часу як існує наш галицький театр в дуже важких умовах. Він не має свого постійного осідку, а тимсамим не має змоги нормально розвиватися, та задовольнити наші щораз вищі культурні потреби. Основана минулої зими кооператива „Український Театр“ покляла собі метою причинитися в якійсь частині до здійснення всім нам дорогої ідеї: будови власного театру у Львові. Як довго не маємо власної театральної будівлі, що моглаби відповідати всім домаганням театального мистецтва, до цього часу не можемо мати першого необхідного огнища, в якому жеврівби вогонь того мистецтва, що в найважчих хвилях нашого політичного лихоліття на Великій Україні піддержував тепло нашого культурного відродження.

Не швидко стане бажана нами будівля. Але думка про її потребу може вже нині оживити нашу стару, національну любов для театру і бодай одну сторінку нашого культурного життя. Одна з таких думок зродилася в гуртку людей зібраних довкола кооператива Українського театру, яка звертається до всіх з покликом:

Дні від 6. до 12. квітня призначується тижнем Українсь-

кого Театру. На протязі цього тижня нехай кожний зложить шедру лепту на будову власного театру. А відповідні установи нехай причиняться до zorganizовання театральної виставки в своїм місті, чи селі, з якої весь дохід був би призначений на фонд для будови театру.

В першу чергу спадає цей обов'язок на театральні комісії чи гуртки при повітових чи окружних установах, а далі на аматорські кружки при читальнях Просвіти. Вони ж усі частина цього діла, яке веде кооператива „Український Театр“.

Львів, дня 8. лютого 1924.

За кооперат. „Український Театр“:
Ілярій Чапельський О. Бурачинський
Д-р Михайло Рудницький

За Комітет будови „Українського Театру“:

Д-р Степан Федак Д-р Юлій Савчак
За Товариство „Просвіта“:
М. Галуцинський о. І. Туркевич
Степан Шах.

кого Педагогічного Товариства, Львів, Ринок 10. П. поверх.

—о—

Сензація! Останнє число „Нового Часу“ одинадцять від нового 1924 року, а 28-ме від початку його існування, перше вийшло непорочне від пана прокуратора.

Сон і дійсність. В одній з англійських газет читасмо таке. Жінка офіцера одного купецького корабля мала одного разу сон, що той корабель, на яким служив її муж розбився, але залога виратувалася. Затривожена вона донесла це корабельному товариству, якого власністю був той корабель, але її успокоїли, кажучи, що такі сни то найзвичайніші дурниці. Та кілька днів після того товариство одержало радіотелеграму, що корабель розбився і то серед таких обставин, як бачила у сні жінка офіцера.

Залив Леніна. Революційно-воєнна рада Балтійської флотії поставила внесок перезвати фінський залив — заливом Леніна.

Знайшли себе! Спаношений польський хлоп Вітос знюхався з польським великим паном гешефтьєрем-сенатором Гаммерлінгом та вибираються оба до Америки, щоби здобути в цій країні більше доларів на боротьбу з кресами і національними меншостями.

На досмертну в'язницю через зізнання батька. На розправі проти Арнольда Андерсона, обжалуваного за вбивство одного земельного спекулянта, яка велася цими днями в Нью Йорку, став як свідок батько обжалуваного. Заприсягнувши, що скаже правду, всю правду і нічо більше як правду, батько трясучимся зі зворушення голосом признав, що син, сидячи вже в тюрмі як підозрілий за вбивство, признався йому, що він dokonав вбивства, яке йому закидують. Проти сина не було більше безпосереднього доказу, і на основі батьківського зізнання судді присяжні признали його винуватим вбивства, а суддя засудив його на досмертну в'язницю.

Собака знайшла свого пана. В Дорелі, в стейті Делавері, старий, 76-літній фармер Джан Ліч обіцяв відвідати вечером своїх сусідів. Коли він не прийшов на час, сусіди сейчас почали його шукати. Не заставши його дома, вони шукали його по полях цілу ніч. Як їх пошукування показали безслідними, вони спустилися з привязи вірного пса пропавшого фармера, і сей сейчас найшов тіло старця, лежаче недалеко від свинюшника. Видно, несподівана смерть заскочила його там. Собака довго не давала сусідам рушити тіло пана.

Кілько ще довгу має Америка. Америк. департамент скарбу обчисляє, що державні довги Злучених Держав зменчилися за 1923. р. о 400 мільонів доларів. З кінцем року довги ці виносили разом 21 мільярд 589 мільонів 160 тисяч 346 доларів.

Мільонер платить кару за неплачене мито. Ньюйорський митовий уряд засудив ньюйорського мільонера Штатса на 150.000 доларів кару за те, що він перевіз через митовий уряд з Європи велику масу дорогоцінностей, не записавши їх до оплати мита.

12.000 доларів податків за перли. Царський кривняк князь Юсупов, що приїхав недавно до Злучених Держав, заплатив за привезені зі собою перли 12.000 доларів мита. Рівночасно через ньюйорську шлову комору перейшла велика збірка дорогоцінних каменів, що колись належали до царської родини, а які тепер мають продати в Америці. Кажуть, що велика часть грошей, одержаних з продажі цих дорогоцінностей, має бути обернена на піддержання большевицьких агентів у Злучених Державах.

Нова мирова нагорода. Відомий накладник Едвард Бок, котрий недавно оголосив нагороду в сумі 100.000 доларів тому, хто подасть найкращий та найпрактичніший план заведення миру в світі, заявляє, що імя нагородженого буде незадовго подане до публичного відома, а рівночасно буде оголошена друга нагорода для того, хто подасть дальший план для передення мирових плянів в життє.

Звертаємо увагу всього українського громадянства м. Львова, на Загальні Збори філії „Просвіти“ ім. Т. Шевченка у Львові, які відбудуться дня 17. лютого ц. р. о год. 5-ій по полудни в салі „Сокола Батька“ та вживаємо всіх до масової участі в цих Зборах.

Ревний поліцей. В Камінці струмиловий мав відбутися вец посла Познанського (з під знаку Бриля), сина місцевого комісаржа мяста. Рівночасно п'ястовці, завзяті вороги „брилівців“ (або як їх звать „брилянтів“) хотіли й собі пописатися вецом. Але від чого-ж комісарж мяста, батько „брилянта“ і неограничений влада душ і тіл поліції мейскей! І поліцаїв напоєно на відвагу і товкмачено їх твердим каменецьким лобом, що брилянти сіль і опора панства. Наука поскутковала і один п'яний поліцай пішов під косцьол, станув перед хрестом, підняв руки і голосом великим закричав: „О Єзу, допомуж мі, абим здісь на вецу моцно прал по гембе“!

Усусуси! Подаємо до відома, що тов. Дуфанець, який робив найкращі шапки і френчі усусусам, веде тепер кравецьку робітню в домі інвалідів і робить убрання, футра і загортки не згірше від усусуських мундурів.

Педагогічна бібліотека У. П. Т. отворена що вівторка, четверга і суботи в год. 3—6 для ужитку позичаючих. Поміщається Ринок ч. 10. П. пов. комната інспекторів — Головна Управа УПТ.

Веселий куток.

По ревізії в „Громадським Голосі“.

— Ревізія в „Громадським Голосі“ тревала вісім годин.

— Чому так довго?

— Бо редактор Павлів намагався переконати комісарів у правильности радикальної програми.

— І...?

— Комісарі заповіли, що будуть приходити частіше.

Обачний.

Він: Чи вірите мені, що я люблю вас, люблю до божевілля.

Вона: То можете зі мною оженитись?

Він: Е... так далеко я ще не божевільний.

Наслідки заборони продажі горілки.

Американець: Припускаю, що жаждання знання спонукує вашого сина вніхати до Європи.

Другий американець: Ні, тільки жажда.

НОВИНКИ

Календар. — Лютий 1924.

18. Понеділок (5) Агафії. *Правосл.* Агафії. Схід 6-27. Захід 4-48.
19. Второк (6) Вукола пр. Ю. *Правосл.* Вукола пр. Ю. Схід 6-25. Захід 4-50.
20. Середа (7) Партенія пр. *Правосл.* Партенія пр. Схід 6-23. Захід 4-5.
21. Четвер (8) Теодора Стр. *Правосл.* Теодора Стр. — Схід 6-21. Захід 4-53.

Народні приповідки.

Иди зима до Бучина, бо вже ти нам докучила.

Холодно неначе перед Різдом,
Тепло як за лихим паном.

Що сталося в лютім.

20. 1054. умер Ярослав Мудрий, великий князь київський.

Пригадки для Виділів Читалень „Просвіти“ на лютий.

Коли ще не було засідання виділу, то скликати.

Найдальше до 27. лютого ц. р. належить подати до відома Головного Виділу Т-ва „Просвіта“ у Львові, хто вибраний делегатом на Надзвичайні Загальні Збори Т-ва Просвіта у Львові, що відбудуться дня 5. березня 1924. Без такого повідомлення делегат не буде допущений до голосування на зборах.

Приготовлятися до шевченківського свята.

Приєднувати членів читальні та комітету Рідної Школи. Від членів У. П. Т. зібрати вкладки та вислати до Українсь-

Нові книжки.

Книжки надіслані до редакції.

В. Островський: ХОЛМСЬКІ ОПОВІДАННЯ. (Продовження циклу „Вівці і пастирі“). Накладом членів „Просвіти“ в Холмщині. Львів 1924.

Оксана Суховерська: РУХОВІ ЗАБАВИ Й ГРИ з м'яльодіями й примівками. Накладом Осипа Суховерського. Львів 1924.

С. Татух: 425 МОНОГРАМІВ до ме-

МІЖНАРОДНЕ ТОРГОВЕЛЬНЕ І ПРОМИСЛОВЕ ТОВАРИСТВО

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ПОРУКОЮ

„ЖІГ“

ДОСТАВЛЯЄ ЗІ СКЛАДУ У ЛЬВОВІ:
Комплетні урядження млинів,
ВАЛЬЦІ „ДАВЕРІО“ Ціріх, ЛУ-
ЩАРКИ „МАРС“ патент „КАСПАР“
ориг. швейцарську газу марки
„РАЙФ ФРАНК“, ТУРБІНИ
Франціса, мотори ДІСЛЯ, льо-
комобілі і т. п.

Львів,

ПОДЛЕСКОГО 8/П.

ТЕЛЕФОН: 413, — 1236, — 1086.
Телегр. адреса: „ЖІГ-ЛЬВІВ“.

режання і рисовання. Накладом Народного Базару в Перемишлі.

Журнали.

ЛІТОПИС політики, письменства і мистецтва. Тижневий огляд під редакцією С. Томашівського. Накладом Видавництва „Українське Слово“ в Берліні. Книжка 1. Сшиток 5.

ПОСТУП, студентський вістник. Орган присвячений правді і благородній ініціативі. Виходить щомісяця (крім ферій) Річник IV. Число 2 за лютий.

НАДІСЛАНЕ.

За цей відділ Редакція не відповідає.

Листи до Редакції.

Шановний Пане Редакторе!

В імені групи студентів прошу на сторінках Вашої Ш. часописі дати отсим вислів нашому глибокому обуренню з приводу нікчемного, бандитського випадку проти „Заграви“ і її редактора, на який дозволила собі нездібна на річеву полеміку редакція „Діла“ в числі з 3. лютого ц. р.

Рівночасно заявляємо свою повну солідарність з „Загравою“ і її критикою трусливо опортуністичної політики трудової партії як в університетській справі, так і в справі нашої національної політики взагалі.

Дмитро Квасниця.

Біржевий перегляд.

Грошева біржа.

приватні обороти.

Львів, 14. II. 1924.

Амер. дол. 9,800—9,850.000, одинки і двійки на рівні з іншими ам. дол. канад. дол. 9,100.000—9,150.000, Кч 280.000, фран. фр. 435.000, франки швайц. 1,650.000, фунт штерл. 40,000.000—40,800.000. Фр. бельг. 380.000. — Ліри 410.000. Лей 46—46.500. Австр. кор. 135.

Видає її за редакцію відповідає Іван Тиктор.

Присилай
жертву
на „Рідну
Школу“!

І. ЕРЛІХ і С. БІНІК

Торговельний дім господарськ. машин і знарядів
Львів, Городецька 42.

поручає центрифуги „АЛЬФА“, парники виробу Венцкого, як також праси і гнітарки до олію.

Золото: 20 кор. 42,000—43,500.000, 20 фр. 41,000.000, 10 рублів 57,000.000.

Срібло: кор. 800.000, 5 кор. 3,900.000, фльор. 1,900.000, рублі 3,300.000 копійки за рубель 0,000.000.

Збіжова біржа.

Львів, 14. II. 1924.

Кр. пшен. з 1923, 35,—36,500.000. Жито з 1923, р. 24,—25,500.000. Броварняний ячмінь з 1923 20,—21,000.000.— Овес з 1923, р. 23,—24,500.000. Горох пільний 00,000—01,000.000. Горох Вікторія 00,000.000 мід. Пшенична мука 40% „О“ 80,000.000, 55% „1“ 62,000.000, 70% „4“ 43,000.000. Життя мука 60% 60,000.000, 70% 53,000.000. гречана каша 00,000—00,0.0.000. фасоля біла 64—65,000.000. Фасоля краса 60—62,0 0.000. — Ціни розуміється за 100 kg. без споживного податку. Місце, станція закладання.

Ринок.

Хліб 1 кг. 560.000, м'ясо волове 3,600.000 свиняче 3,600.000, теляче 2,900.000, солонина 000.000—4,000.000, сало 5,000.000, смалець 6,500.000 масло десерове 8,000.000, масло кухонне 7,000.000, сир 1,400.000 яйця 1 шт. 300.000, сметана 1 літра 1,400.000, молоко 600.000, 1 кг. меду 4,000.000. бураки 1 гк. 300.000, цибуля 350.000, чісник 1 головка 100.000, курка від 5,000—10,000.000.

ОПОВІСТКИ.

Нинче названі громадяни зволлять в одній важній судовій справі подати адреси до адміністрації „Нового Часу“.

1) Н. Котович отамаи Ч. 2. А. з Стрийщини.

2) Петрівський Іван — вістун з боевого курія V Сокальська бригада з Сокальщини або Белщини.

3) Павлюк — булавний з боевого курія V Сокальської бригади Товмач або Товмачик.

4) Н. Боднарчук — поручник Житин (?) Сокальського повіту.

4) Іван Сокал, гімназіяльний професор в Сокалі.

ОГОЛОШЕННЯ.

СПІВАНІК „ЖЕМЧУГИ“

(208 найкращих укр. любовних пісень)

можна купити або замовити поштою за попереднім надісланням належності згідно за післяплатою в кингарні **Наук. Тов-а ім. Шевченка, Львів, Ринок ч. 10.** Ціна одного примірника **2,250.000 мп.** При попереднім надісланням належності належить прислати окрім належності за співаник 800.000 мп. на порто. — При післяплаті порто коштує 1,200.000 мп.

Мотори

від 6 до 60 HP., — —
Млиньські каміння,
вальці, каспри, токарні, трансмісії,
паси, турбіни, праси до дахівок,
олійні, цемент, вапно, січкари та
— всякі інші машини, знаряди, матеріяли —
поручає 1—30

„ПІЛЬОТ“ Львів,

вул. Баторого ч. 4.

Зі всім, що входить в обсяг АРТИСТИЧНОЇ РІЗЬБИ звертатись на адресу:

Скульптор
Андрій КОВЕРКО
Львів, ПОТОЦЬКОГО 71.